

Utvecklings- och hållbarhetsrådets möte 25 september 2020

Protokoll fört vid utvecklings- och hållbarhetsrådets möte kl 8.30 i Stadshuset.

Närvarande: vice ordförandena Petra Granholm (PG) och Peter Wiklöf (PW) samt ledamöterna John Eriksson (JE), Rebecka Eriksson (RE), Birgitta Eriksson-Paulson (BEP), Niclas Forsström (NF), Martha Hannus (MH), Barbara Heinonen (BH) och Marcus Koskinen-Hagman (MKH). Dessutom närvarade rådets huvudsekreterare Micke Larsson (ML), hållbarhetslots Sofia Enholm (SE), ledande hållbarhetslots Karin Rosenberg-Brunila (KRB) samt koordinator Henrika Österlund (HÖ).

Förhinder att medverka: Ordföranden, lantrådet Veronica Thörnroos (VT) samt ledamöterna Johanna Boijer-Svahnström (JBS), talman Roger Nordlund (RN) och utvecklingsminister Alfons Röblom (AR).

Gäster: Daniela Johansson, Edvard Johansson och Niklas Lampi (vid punkt 1-3) respektive Viveka Löndahl och Tiina Björklund (vid punkt 7).

1. Mötets öppnande

Petra Granholm önskade alla välkomna till utvecklings- och hållbarhetsrådets tolfte ordinarie möte.

2. Godkännande av föregående mötesprotokoll

Rådet **godkände** protokollet från det senaste ordinarie mötet, den 25 augusti 2020.

3. Statusrapport 4 och 5

3a. Statusrapport 4, med titeln ”**Ålands väg under och ur coronakrisen**”, presenterades av rapportens redaktör Karin Rosenberg-Brunila. ML introducerade rådets förord/”framåtblick” (kapitel 1), som i enlighet med rådets beslut vid rådets föregående möte, hade färdigställts av VT, PG och PW (bilaga 1). MH tackade för arbetet med färdigställande av förordet/”framåtblicken”.

I statusrapporten ingår sammanfattningar av de rapporter som tre idéutvecklingsgrupper arbetat fram under sommaren (på uppdrag av landskapsregeringen), civilsamhällets inspel med konkreta förslag för ”ett bärkraftigt samhälle genom coronakrisen” samt två artiklar med omvärldsfokus författade av Edvard Johansson respektive Maria Wetterstrand.

Edvard Johansson presenterade sin omvärldsartikel, ”Coronakrisen - ett hack i kurvan”. Rådet **diskuterade** statusrapportens innehåll. I diskussionen deltog Daniela Johansson, Edvard Johansson och Niklas Lampi i egenskap av skribenter i rapportens huvudkapitel.

Rådet **konstaterade** att långsiktig planering av samhällsutvecklingen är synnerligen väsentligt i nuläget.

Rådet **beslutade** att fastställa [statusrapport 4 – Ålands väg under och ur coronakrisen](#) (bilaga 2).

Avsikten är att rapporten lanseras i samband med Bärkraftmötet 2020 (se punkt 6 nedan) och att det dagen innan hålls en presskonferens där statusrapportens innehåll presenteras för media.

MH framförde att civilsamhället förväntar sig en återkoppling på det brev/inspel som finns inkluderat i statusrapportens kapitel 4.

Rådet **beslutade** att ge uttryck för en önskan om att regeringen, förslagsvis vid rådets nästa ordinarie möte, redogör för hur regeringen avser att integrera statusrapportens innehåll i landskapsregeringens fortsatta arbete (i synnerhet utvecklings- och hållbarhetsrådets framåtblick och de delar av statusrapporten som är ställda direkt till landskapsregeringen, kapitel 4 – idéutveckling för att stärka Åland). Rådet **uppdrog** åt ML att samråda med VT angående upplägget för en eventuell redogörelse.

3b. Rådet **beslutade**, i och med att publiceringen av statusrapport 4 blev uppskjuten från juni till oktober 2020, att statusrapport 5 publiceras först under andra kvartalet år 2022.

4. Färdplaner – rådets uppföljning

4a. ML presenterade en genomgång av de strategiska utvecklingsmålen delmål och de strategiska utvecklingsmålen indikatorer (som sedan tidigare är fastställda av rådet). Rådet **diskuterade** kring eventuella behov av revideringar av delmål respektive indikatorer samt former för löpande publicering av data. Rådet **konstaterade** att revideringar kan göras (1) så länge andan i det strategiska utvecklingsmålet bibehålls och (2) att det finns klar nytta med revideringen. Rådet **diskuterade** om det kan finnas ett värde i att det finns delmål med kortare tidshorisont än år 2030.

Rådet **beslutade** att ge uttryck för en önskan om att [arbetsgruppen för koordinering och rapportering](#) (1) gör en översyn av delmål och indikatorer, (2) presenterar eventuella förslag till revideringar inför rådets nästa ordinarie möte, (3) med start under första kvartalet 2021 löpande publicerar aktuella data för indikatorerna på hemsidan bärkraft.ax samt (4) överväger ett eventuellt upplägg för så kallade resultat- respektive genomförandeindikatorer.

Rådets **konklusion** är att även om uppföljning och mätning är väsentliga verktyg för utvecklings- och hållbarhetsagendans förverkligande är önskemålet fortsättningsvis att den betydande delen av tillgängliga resurser för implementering används till genomförandet av åtgärder och aktiviteter (framom rapportering, 80/20-fördelning diskuterades).

4b. Vid rådets nästa ordinarie möte är avsikten att JE presenterar en lägesrapport gällande implementeringen av färdplanerna. JE redogjorde för sina initiala tankar kring upplägget, bland annat avsikten att i än högre grad koppla landskapets budgetförslag och årsredovisning till färdplanerna (delvis i syfte att undvika parallella rapporteringsstrukturer).

Rådet **diskuterade** förväntningar och önskemål på lägesrapporten.

MH framförde önskemålet att i arbetet med färdplanerna behöver (1) alla samhällssektorer delaktiggöras och (2) eventuella hinder och utmaningar identifieras tidigt och presenteras för rådet (i syfte att rådet ska kunna hjälpa till med att undanröja eventuella hinder). BH framförde behovet av att det är enkelt för kommunerna (med tydliga kontaktytor/personer) att inkludera sina planerade åtgärder i färdplansverktyget på hemsidan bärkraft.ax.

5. Kännedoms- och attitydundersökning

Vid föregående möte presenterades de preliminära resultaten i kännedoms- och attitydundersökningen som genomfördes under sommaren 2020. [Slutversionen](#) framgår i bilaga 3. Undersökningen presenterades för media vid en presskonferens den 16 september 2020.

Rådet genomför en analys av undersökningens resultat. Syftet är att analysen ger konklusioner som i sin tur blir riktgivande för det fortsatta arbetet. Analysen genomförs genom att rådets medlemmar lämnar sina synpunkter i en digital enkät, som därefter sammanställs av SE.

6. Bärkraftmötet 2020

I enlighet med diskussionen vid rådets föregående möte presenterade SE det slutliga upplägget för Bärkraftmötet 2020, som hålls på Alandica/digitalt den 1 oktober från kl 17.30. I syfte att skapa en god upplevelse, både för de som deltar på plats och de som deltar på distans, kommer en del av programmet genomföras i form av ett, av Ålands Radio, direktsänt TV-program (SkÅvlan). Övriga delar sänds direkt via bärkraftnätverkets facebook-sida. Vid evenemanget utses vinnarna i Bärkraftsprisets fyra kategorier. Evenemanget är öppet för deltagande för alla och anpassas i enlighet med myndigheternas rekommendationer (med anledning av pandemin).

Rådet **noterade** att antalet röstande till Bärkraftsprisets fyra kategorier i samband med mötet översteg 1 000 personer.

7. Åland 100 och "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar"-visionen

7a. Ålands självstyrelse firar 100-årsjubileum den 9 juni 2022. Firandet av jubiléet inleds på självstyrelsedagen 9 juni 2021 och pågår under ett år fram till jubileumsdagen året därpå. En bärande del i firandet av Åland 100 är att firandet utgör ett avstamp för framtiden, med koppling till "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle"-visionen.

Ordföranden för Åland 100-projektets ledningsgrupp, Viveka Löndahl, presenterade en lägesrapport (bilaga 4) där det bland annat framgick att avsikten är att (1) Bärkraftmötet 2021 blir en "smygstart" av 100-årsjubileumet, (2) Bärkraftmötet 2022 och Statusrapport 5 kan ha temat "Åland 100 Edition" samt (3) att ReGeneration-veckan 2021 avses bli en av de internationella höjdpunkterna under jubileumsåret (se punkt 7b nedan).

Rådet **diskuterade** presentationen med fokus på berättelsen om Åland 100 med önskan om att nu- och framtidsperspektiven binds ihop i en helhet.

7b. Vid rådets ordinarie möte den 31 januari 2020 presenterades "ReGeneration-veckan 2021" (28.8-1.9 2021) som en eventuell aktivitet inom ramen för Åland 100-firandet. Sedan dess har ett flertal samarbetspartners enats om att gemensamt genomföra aktiviteten. ML redogjorde för lägesrapport presenteras (se bilaga 5 nedan).

8. Medborgarsamtal

SE presenterade de initiala intrycken från de medborgarsamtal som, i linje med informationen vid rådets föregående möte, arrangerats av landskapsregeringen och övriga medaktörer i bärkraftnätverket under andra halvan av september. Samtalen har kretsat kring hur Åland bör utvecklas under och efter Covid19-pandemin – vilka vanor, aktiviteter och verksamheter innan undantagstillståndet vill vi bevara som de varit och/eller utveckla framåt? Vad vill vi inte återupprätta alls? SE visade en 4-minuters introduktionsfilm som använts i inledningen av alla medborgarsamtal.

En analys, som avses presenteras för rådet, kommer att sammanställas under oktober.

9. Kommande möten

Nästa ordinarie möte hålls den 8 januari kl 8.30-11.30. Plats för mötet meddelas senare.

10. Mötets avslutande

Petra Granholm avslutade mötet med ett tack för goda diskussioner samt ett varmt tack till Barbara Heinonen och Mariehamns stad för gott värdskap.

Mötet avslutades kl 11.30.

Bilagor

- Bilaga 1 Statusrapport 4 - Förord/utvecklings- och hållbarhetsrådet blickar framåt (se nedan)
- Bilaga 2 [Statusrapport 4 - Ålands väg under och ur coronakrisen](#)
- Bilaga 3 [Kännedoms- och attitydundersökning 2020](#)
- Bilaga 4 Presentation Åland 100
- Bilaga 5 ReGeneration-veckan 2021 - lägesrapport (se nedan)

Vid protokollet

Micke Larsson

Bilaga 1. **Statusrapport 4.** Utvecklings- och hållbarhetsrådet blickar framåt (kapitel 1)

"Vision utan handling är blott en dröm. Handling utan vision är endast tidsfördriv. Vision med handling kan leda till varaktig förändring." Joel Barker

Coronakrisen skakar om vår tillvaro. Virusets orsakar stort mänskligt lidande världen över. Kraftfulla nödgärder för att begränsa smittspridningen har vidtagits för allas vår hälsas skull. De införda restriktionerna får långtgående konsekvenser. Intäkterna i många företag har i sin helhet eller till stora delar uttraderats. Många har blivit eller riskerar att bli både permitterade och uppsagda. De som redan innan krisen var utsatta får det nu ännu tuffare, både på kort och längre sikt.

En långtgående solidaritet är en förutsättning för att samhället ska hålla ihop. I förlängningen gynnar det oss som individer, lokalsamhälle och världen i sin helhet.

Samtidigt som coronakrisens akuta skede hanteras behöver vi blicka framåt och agera långsiktigt. Ansvar för det senare faller bland annat på oss i utvecklings- och hållbarhetsrådet.

Tack vare *Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland¹*, med dess sju strategiska utvecklingsmål för år 2030, har vi en långsiktig plan för den åländska samhällsutvecklingen. Men coronakrisen har, åtminstone under en överskådlig tid, förändrat det sociala och ekonomiska läget på Åland i grunden. Därför har utvecklings- och hållbarhetsrådet gått in för att denna statusrapport i sin helhet fokuserar på *Ålands väg under och ur coronakrisen*.

Rådet har bjudit in fyra författarpär som skribenter i statusrapportens huvudkapitel. Fem av de åtta skribenterna är medlemmar i rådet och de övriga tre är storföretagsgruppens tidigare ordförande Daniela Johansson, nuvarande ordförande Niklas Lampi samt nationalekonomen och tidigare rådsmedlemmen Edvard Johansson. Författarpärens uppgift är att analysera nuläget och beskriva strategiska vägval som är av högsta prioritet för att vi ska lyckas uppnå de sju utvecklingsmålen.

I statusrapporten ingår även tre rapporter som, med utgångspunkt i utvecklings- och hållbarhetsagendan och det förändrade sociala och ekonomiska läget, presenterar idéer och åtgärdsförslag som syftar till att stärka Åland. Rapporterna författades av tre idéutvecklingsgrupper som hade Magnus Lundberg, vicetälman Ingrid Zetterman respektive Victoria Sundberg som ordföranden. Därtill utgör civilsamhällets bidrag med konkreta förslag för ett bärkraftigt samhälle genom coronakrisen en fjärde pusselbit att ta del av på temat idéutveckling.

Coronakrisen har belyst hur världens alla samhällen är ömsesidigt beroende av varandra. Hållbarhetsresan är ingen tävling, utan en process där vi på Åland endast kan bli framgångsrika om resten av världen rör sig i samma riktning. I rapporten finns därför ett kapitel där omvärldsläget analyseras i två artiklar författade av Edvard Johansson respektive Maria Wetterstrand.

Rådet konstaterar, med stöd av rapporten, att Ålands väg under och ur coronakrisen består av många parallella stigar och farleder. Rådet noterar bland annat följande i de fyra författarpärens artiklar:

¹ www.barkraft.ax/alands-utvecklings-och-hallbarhetsagenda

1. Det saknas inte, mycket tack vare utvecklings- och hållbarhetsagendan, tydliga mål eller förslag på hur målen ska nås – nu krävs handling och engagemang för att genomföra de lösningar som hjälper oss framåt. Många av dem beskrivs i de färdplaner² som publicerades på försommaren. Det behövs människor med mod, som vågar gå först och handla på eget initiativ. Vi kan alla vara intraprenörer, den som tar initiativ och agerar skapare i sin organisation eller i sitt privatliv.
2. Det är önskvärt att coronakrisen leder till att hållbarhetsarbetet förstärks ytterligare i både privat och offentlig sektor. Men det är ingen självklarhet. Det finns en risk att miljö, klimat och sociala perspektiv prioriteras ned när all kraft läggs på att få igång ekonomisk tillväxt. Därför behöver företagen intensifiera hållbarhetsarbetet med hållbarhetsprinciperna³ som ledstjärna. De offentliga stödsatserna behöver styras mot en grön och rättvis omställning. Utan ett gediget hållbarhetsarbete får vi det svårt att attrahera spjutspetskompetens till Åland och riskerar även att hamna på efterkälken när det kommer till tillämpning av långsiktigt hållbara lösningar och affärsmodeller.
3. Ett näringsliv utan entreprenörskap stagnerar och på Åland har vi idag ett behov av nya entreprenörer som vågar ta risker. Vi behöver ta tydligt sikte på att locka fram dessa entreprenörer. I ett samhälle där alla kan blomstra, uppmuntras vi till att våga visa oss sårbara och misslyckanden ses som värdefulla erfarenheter. Genom att skapa ett sådant samhällsklimat ges entreprenören utrymme att pröva och experimentera.
4. Östersjön finns till för Östersjöns egen skull, men den är också en av grundförutsättningarna för livet som vi känner det på Åland. Därför kan vi nu inte ta genvägar och tillåta att utsläppsnivåerna kan ökas igen. Tvärtom behöver vi med kraftfulla insatser fortsätta arbetet mot minskad övergödning i de vatten som vi på Åland ansvarar för. Även i fortsättningen har Åland både en skyldighet och en rättighet att vara Östersjöns röst.
5. Krisberedskapen inom det åländska näringslivet har historiskt varit starkare än i Finland och Sverige. Men i och med näringslivets tyngdpunkt på servicenäringar som har ett beroende av att människor kan fysiskt röra på sig, är resiliensen för att möta coronakrisen låg. Detta beroende behöver minskas genom en fokuserad satsning på utveckling inom näringsgrenar som dels inte är avhängiga människors rörlighet, dels affärsmodeller som ryms inom de fyra hållbarhetsprincipernas ramar. Därför rekommenderas en djupgående analys av hur en satsning på företagande som erbjuder fintech, digitaliserings- och automationstjänster.
6. Den globala uppvärmningen, som långsiktigt är ett många gånger större hot mot både vår hälsa och ekonomi än vad coronakrisen är, har en i grund och botten enkel huvudsaklig lösning. Lösningen är att sluta använda fossila bränslen. Parallellt med att vi på Åland nu behöver öka takten i utfasningen av fossila bränslen behöver ytterligare satsningar göras för att säkerställa tillgången till lokalproducerad hållbar el.
7. För att vi ska förstå hur vi på Åland kan möta aktuella utmaningar behöver vi, oavsett ålder och bakgrund, en kunskap om tingens ordning. Breda och långsiktiga folkbildningsinsatser i syfte att stärka kunskapen behöver genomföras, om människans försvinnande lilla del av universums 13,8 miljarder och jordens 4,7 miljarder år långa historia. Människan är kanske inte skapelsens krona. Dessa insikter ger oss en sund ödmjukhet, som i sin tur påverkar hur vi i smått och stort fattar beslut.

² www.barkraft.ax/fardplaner

³ En internationell definition av begreppet hållbar utveckling, de fyra hållbarhetsprinciperna, utgör grunden för utvecklings- och hållbarhetsarbetet. De beskrivs i *Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland* (s 8).

8. Vi kan besitta förmågan att möta svårigheter i den materiella världen utan att resignera. "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle"-visionen lockar till kontakt med vårt inre, våra känslor och behov samt kontakt med varandra och andra levande varelser. Det är möjligt att stärka sitt inre jag och sin tro på sig själv, att omdefiniera sig själv som en kapabel och kompetent person som klarar både fram- och motgångar. Men för att göra en sådan personlig utvecklingsresa är det många av oss som behöver hjälp av en medmänniska.

Landskapsregeringen och övriga medaktörer i nätverket bärkraft.ax har under sommaren 2020 utfört en undersökning bland oss som bor på Åland⁴. I resultaten framkommer att 79 % av oss antingen känner till utvecklings- och hållbarhetsagendan eller Ålands vision: "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar". Det framkommer även att 82 % av befolkningen är ganska eller mycket positiva till visionen, att 1 % av befolkningen är negativ och att övriga är neutrala. Resultaten indikerar att det finns ett betydande stöd för utvecklings- och hållbarhetsagendans genomförande, vilket ger mod och kraft inför de strukturella förändringar vi behöver genomgå framöver.

Avslutningsvis vill utvecklings- och hållbarhetsrådet tacka alla som har bidragit med tankekraft i arbetet med rapportens texter. Tack vare era insatser utgör rapporten sammantaget en värdefull kunskapsplattform som hjälper det åländska samhället att gå stärkt ur coronakrisen.

Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar. Tricket är att leva som om visionen vore sann här och nu. Om vi kan det, bidrar vi automatiskt både till att andra blomstrar och till ett samhälle med bärkraft.

Vi i utvecklings- och hållbarhetsrådet jobbar hårt för att dra vårt strå till stacken, utvecklings- och hållbarhetsagendan både kan och ska förverkligas.

Utvecklings- och hållbarhetsrådet, september 2020

lantrådet Veronica Thörnroos (rådets ordförande)	Petra Granholm (rådets vice ordförande)
Peter Wiklöf (rådets vice ordförande)	Johanna Boijer-Svahnström
förvaltningschef John Eriksson	Rebecka Eriksson
Birgitta Eriksson-Paulson	Niclas Forsström
Martha Hannus	Barbara Heinonen
Marcus Koskinen-Hagman	talman Roger Nordlund
minister Alfons Röblom	Micke Larsson (rådets huvudsekreterare)

⁴ https://www.barkraft.ax/sites/default/files/attachments/page/media/attityds-och_kannedomsundersokning.pdf

Bilaga 5. **ReGeneration-veckan 2021** lägesrapport

ReGeneration 2030 (ReGen 2030) och landskapsregeringen avser att samarbeta kring genomförandet av ReGeneration-veckan 2021, som arrangeras 28 augusti-1 september.

ReGen 2030 är en rörelse som samlar ungdomar och unga vuxna från Danmark, Estland, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Lettland, Litauen, Norge Polen, Ryssland, Sverige, Tyskland och Åland i en strävan för Agenda 2030:s genomförande i dessa länder och självstyrda regioner. ReGen 2030 har sitt ursprung i och har inspirerats av Ålands vision "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar". ReGen 2030 har sedan dess bildande 2017-2018 fått stöd av bland andra CBSS (Council of the Baltic Sea States) och Nordiska ministerrådet. Under hösten 2020 bildar ReGen 2030 en egen juridisk person och har beviljats finansiella medel från Ålandsbankens Östersjöprojektet i syfte att utgöra startkapital för en stiftelse.

Avsikten är att ReGeneration-veckan 2021 blir en internationell höjdpunkt under självstyrelsens jubileumsår (9 juni 2021-9 juni 2022). Under veckan är Mariehamn en internationell mötesplats för dialog mellan generationer inom såväl civilsamhälle, näringsliv och politik. Basen i ReGeneration-veckan 2021 är ReGeneration 2030:s årliga summit, som arrangerats årligen sedan 2018. Utöver basen är avsikten att det arrangeras ett flertal fristående och delvis parallella sidoevenemang, med Agenda 2030 som röd tråd och som tillsammans med basen bildar en helhet.

Svenska kulturfonden, tillsammans med ett flertal andra finlandssvenska fonder, har aviserat att de vill stöda genomförandet av ReGeneration-veckan 2021 finansiellt. En ansökan om stöd för planeringsarbete under hösten 2020 har redan beviljats.

Ramprogram för ReGeneration-veckan 2021:

Lördag 28 augusti	ReGen 2030 Summit öppningsdag start på eftermiddagen samt kulturellt kvällsprogram
Söndag 29 augusti	ReGen 2030 Summit fördjupningsdag Kulturellt kvällsprogram i skog och hav
Måndag 30 augusti	ReGen 2030 Summit dialogmöte (unga och seniora beslutsfattare) Kulturellt kvällsprogram i Alandica
Tisdag 31 augusti	Parallella officiella sidoevenemang Eventuellt kulturellt kvällsprogram
Onsdag 1 september	Parallella arbetsmöten

Avsikten är att Alandica är huvudarena för arrangemangen.

En samordningsgrupp med representanter för ReGeneration-veckans samarbetspartners får löpande uppdatering från projektledning/producent. I gruppen ingår bland andra Svenska kulturfondens VD Sören Lillkung och Moomin Characters koncernchef Roleff Kråkström.

Huvudkontaktperson på Åland är Dan Sundqvist och producent är Johanna Stenback (med mångårig erfarenhet av produktioner som Nordiska rådets kulturprisutdelning).